

Szerkesztési iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdmény-, nyiltér- és felszólaulások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos peitisor térfogata . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legezelszerűben posta utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Rimaszombat, 1884. június 15.

Mint köztudomású dolog, a rimaszombati egyesült prot. gymnasium igazgató választmánya a múlt év szeptember havában az 1883. XXX. törvény-cikk 47-ik §-a értelmében tárgyalásba bocsátkozott az állammal a gymnasium teljes kiegészítése tárgyában.

Az ez ügyben folytatott tárgyalások végre is eredményre vezettek, s a végleges szerződés a folyó év május 10-ikén megis kötött s a vallás és közoktatásügyi miniszter, a két testvér egyházkerületek püspökei, valamint az igazgató-választmány elnöke mint az intézet képviselője által aláíratott.

Mi igen jól tudjuk, hogy a gymnasiumnak ez uton létre jött kiegészítése mily nagy horderővel bír a város közönségére, s mily régi ohajtása ment teljesebbé a város falai között letelepült hivatalnokoknak, kik egyszemélyes családapák is; tudjuk mérlegelni azon hazafias esztét, mely folyton előttünk felegett, hogy t. i. a tiszta magyar hazafias értelem világító tornya itt a határszélen lehetőleg megerősíttessék. — sőt nem feledkeztünk meg arról sem, hogy ez által a körünkben élő tanférriak mostoha anyagi viszonyain segítve leend, s így nem is látunk az említett törvény megalkotásánál okot a felekezeti autonomia megesorbitására, mert tapasztaltuk: hogy ezt bizonyos egyének különösen itt a felvidéken kifelé gravitáló törekvéseik elleplezésére használták s használják fel még ma is; de többen vannak olyanok, kik részint a törvény ide vágó §-a. részint pedig a szerződés pontjainak nem ismerése folytán némi aggodalommal tekintenek mint egyik vagy másik felekezet tagjai a jövő elé, s így ezeknek megnyugtatóra és azoknak tájékoztatására, kik e gymnasium sorsát élénk érdeklődéssel kísérték, közöljük egész terjedelmében a végleges szerződést.

Szerződés,

mely egyfelől a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium, másfelől a rimaszombati egyesült prot. gymnasium igazgató-választmánya, mint az iskolát fenntartó testületek képviselőse között a nevezett gymnasiumnak állami se-

gélyezése iránt az 1883-ik évi XXX-ik t. cz. 47. §-a értelmében kötöttett.

I. A kishonti ág. ev. esperességnek osgyáni s a rimaszombati hely. hitv. ev. egyháznak rimaszombati gymnasiumaikból 1853-ban egyesült s azóta „rimaszombati egyesült prot. hatosztályu gymnasium” elnevezés alatt működő tanintézetnek igazgató választmánya mint a fenntartó testületek képviselőse s az iskolának közvetlen fenntartója, érezvén azt: hogy az iskola alapítványaiából a kor- és törvény követelményeinek minden tekintetben megfelelő módon, a maga erején egy, a helyi-, kulturális és nemzeti érdekeknek, valamint a közoktatásnak megfelelő teljes gymnasiumot fen nem tarthat, annál inkább új beruházásokkal s a mai viszonyoknak megfelelőleg díjazott tanerőkkel el nem láthat: maga kérelmezte a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól az 1883-ik évi XXX. t. cz. 47-ik §-a alapján azt, hogy megfelelő államsegélyben részesíttessék és azt a két prot. felekezet illetékes egyházi főhatósága beleegyezése és helybenhagyása mellett, a szükséges jogfentartásokkal és kötelezettségekkel önként elfogadja.

II. E végből a mellékleten 7. alatt kimutatván egyfelől az iskola tőkéinek és alapítványainak biztosított kamatjövendelmét, az ingatlanok hasznélvezetéből befolyó bérösszeget, valamint az eddig is szedett tanlíjakból biztos számmal felvehető bevételt, ugyszintén az ösztöndíj-alap évi jövendelmét, nemkülönben a rendes évi adományok összegét s végre a jó karban levő s megfelelő épületek bér- s a felszerelések használati-egyenértékét, melyek mindössze 9361 frt évi összegre képviselnek, másfelől a törvényes és korszerű igényeknek megfelelő, — bár a legszigorubbán számított szükségletét, mely egy teljesen felszerelt nyolcosztályu főgymnasiumnál 16440 frtra számítható; az ezen összeállításból kitűnő 7079 frt fedezetlen hiány pótlására számítható — kerekszámban — 7000 frt évi államsegélyt kér és vesz igénybe, illetőleg fogad el, melynek az államköltségbe való felvételét és abban állandó tételül megtartását mindaddig, míg azt az iskola és annak felekezeti főhatóságai igénybe veszik, — a vallás- és közoktatásügyi miniszteriummal megajánlja és megígéri, — és az 1884-ik év január 1-jétől számítva előleges negyedévi részletekben folyóvá teendőleg az 1884-ik évre 5000, 1885-re 6150, 1886-tól kezdve s a következő évekre a 7000 frtot a rimaszombati m. kir. adóhivatalnál állandóan utalványozza.

III. E szerint az iskolának saját vagyonából és bevételeiből való jövendelmé 9361 frtot, az állami hozzájárulás pedig 7000 frtot tévén, az idézett törvényszakasz d) pontja szerint az intézetnek eddigi felekezeti jellege s önkormányzati jogköre épségben fenntartatik s a tanintézet felett való összes igazgatási jog az idézett törvényszakasz a) b) és c) pontjainak s azok alapján az alább következő pontozatoknak meghatározásai mellett továbbra is az iskolát fenntartó

testületeket s ezek egyházkerületi főhatóságait illeti, s a vallás- és közoktatásügyi miniszter csakis a felügyeleti jogot gyakorolja a segélyezett iskola irányában.

IV. Az iskola igazgató-választmánya, illetőleg az általa képviselt fenntartó testületek kötelezik magukat, hogy mindaddig, míg az államsegély fentebbi évi összegét megkapják, s míg ezen szerződés érvényben áll: az intézetben az igazgatót is beleértve 9 rendes tanárt tartanak 1000 (egyezer) frt évi fizetéssel és 150 (egyszázötven) frt lakpénzzel; azon kívül adandó az igazgatónak 100 (egyszáz) frt évi igazgatói pótlék; továbbá egy okleveles helyettes tanárt 700 frt, rajztanárt 700 frt és tornatanárt 200 frt, énektanárt 50 (ötven) frt évi fizetéssel; továbbá házmesterről, a könyvtár és tanszerek gyarapításáról, az épületek jó karban tartása, fűtése, világításáról s az iskola egyéb vegyes szükségleteiről a normal költségvetésben fölvevő összegekkel (de az iskola vagyonának netalánú gyarapodása esetében azokon felül is erejéhez képest) gondoskodik.

V. A rendszeresített létszámból a 9 rendes tanár közül ötöt az eddigi mód szerint s autonom jogánál fogva, — egyébiránt a törvényes kellekkel és képesítéssel bíró egyének közül a fenntartó testületek, mint felekezeti hatóság, illetőleg ezeknek képviselői az igazgató-választmány választ még pedig a két testvér felekezet között eddig is fenálló paritás megtartása mellett; négyet pedig nyilvános pályázat útján a tanári testület és igazgató-választmány meghallgatása után, — de kijelöléshez nem kötve, — szintén törvényesen képesített s mindenestre felerészben ág. ev., felerészben pedig hely. hitv. egyének közül a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevez ki. A helyettes és előbbi pontban felsorolt melléklettanárok és iskola pénztárnokának megválasztása és a házmester alkalmazása az igazgató-választmány jogkörében marad.

VI. Az igazgatót az igazgató-választmány a rendes tanárok közül három évről három évre. — felekezetek szerint váltakozva — választja. — A választás a vallás- és közoktatásügyi miniszternek mindenkor bejelentendő. — A paritás fentebbi elvének megsértése nélkül mindenki ismételtén is megválasztható.

VII. A jelenleg működő rendes tanárok, kik közül öt a törvény 29-ik §-ának 3-ik kikezdése szerint képesítő vizsgáttételre nem kötelezhető, egynek pedig képesítő vizsgája folyamatban van,*) valamint a rendes rajztanár helyükön maradnak. — A meghatározott létszám szerint most újonnan alkalmazandó 4 rendes tanárt: egyet a német nyelv és irodalom, egyet a mathesis-physica, kettőt pedig a classica philologia mint fő tárgyak által igényelt tanszékekre, a paritás elvének figyelembe vételével a m. kir. vallás- és közoktatási miniszterium nevezi ki, és pedig egy rendes

*) Már csak volt.

Szerk.

T Á R C Z A.**A síófoki usztatás.**

Valamit kellett keresgélnem a napokban íróasztalom lim-lomjai között. — s mint minden keresésnél, nagyszerű dolgokat fedeztem fel, csak azt nem találtam meg persze, a mire szükségem lett volna — a midőn kezem közé akad egy jó pajtásom levele, a mely így szól:

„A derék s mindenikünk által annyira kedvelt Mr. Toddy eltűnt. Szép lelke talán fönt lebeg már valahol azok között, az égen, a melyek annyira eszünkbe juttatják a korán elköltözött lelkeit. — miután ő maga is kellő ideig lebegett a Balatonon, bár nem ugyan olyan ideális módon. Az ifju, de tekintélyes külsejű angol embertársunk e szomorú vége egy sohajt fakasztott ki keblemből, a mit elkültem Albion homályos szigete felé s hogy az emlékezete el ne párologjon, valamint a füst, lerajzoltam azt a mit láttam s elküldöm neked, őrizd meg, sirasd meg. Adieu.”

Talán jogtalanul, de minden-képen hiszem, hogy az a kis történet, a mely kettőnk s akkortájt a füredi mulatók közül sok beavatottakat elérzékenyített, érdekelni fog másokat is, elmondom hát tanulságképen.

Lakott akkor — az évad idején — Síófokon egy szép fiatal asszony, aki nagyon kedvelte az egyedüliséget s imádtá Byron, Burnst és a mi sokkal többet mond, eredetiben imádtá őket.

Megosztani az egyedüliséget az ifju hölgygel, rendszeren járogattunk át a „Kisfaludy”-n többen budapesti ismerősei, s egyszer magunkkal vivők Füred angol vendégét is Mr. Toddyt is.

Mr. Taddy végzetlenül büszke volt az ő angolságára s egy kissé kövér. Büszkesége nyilvánult abban, hogy a koczkás ruháját, Indiakra való fátyolos utazó sisakját soha le nem vetette, s a Balaton nemesak lenézte, mint alig szórra érdemes „Pas”-t, mely a calaisi csatornához csak eres, de viharát, szelét, regéit is folyton kicsinyelte s egyikkel sem akart komolyan szóba állani.

Egyik felettébb élezesnek tartott mondása az volt, hogy Füreden csak is egy sport lehetséges: a szekerezés, a mely

a rosz ut miatt annyira megrázza ez embert, hogy fölöttébb lesoványodik tőle, s olyan étvágyat kap utána, hogy meg enne egy marhát angolosan sítve mustárral, neki pedig mind a két eredmény nagyon jó. Nem is jött egyébrt Magyarországra mint a rosz utjaiért, s Füred utjainak a roszszaságával teljesen meg van elégedve, egyéb előnyeit pedig magára nézve nem tartja említésre méltónak.

Egy kissé boszontott bennünket a Mr. kiesnylése, de a komoly, megrendíthetlen érvelés, melylyel mindezt előadta, csakhamar mulatságossá tette őt s így lön, hogy a síófoki szép asszony is ballotta hírét s vágyott őt látni.

Átvittük hát a „Kisfaludy”-n. A mr. becsukta a száját, tehát ékes szoló lett, a mint „me” elkezdett vele byronizálni; — ő azt soha sem hitte volna, hogy Byron még ilyen rosz országotakon is eludott jutni ideig.

S — az ügyetlen Mr. — akkor is alkalmat vön magának kiesnylőleg nyilatkozni a Balatonról.

— Ha van valami része abban a magyar tengernek. — mondá „me”, — hogy olyan poroz, talán még sem fog rólnak megfélekedzeni.

— Tenger? — szolt Mr. Toddy s gorombán hallgatót utána néhány pillanatig.

— Tó. Kaesázó tó. Poesolya. Minek gőzös. Balon? — No, nem épen poesolya. De a gőzösre igaza van.

Jobb szerencém a vitorlásokat. Amint úgy jönnek ezek a finom, könnyű libegő fehér battyszerű esónakok esupa gyönyörűség őket látni. Aztán van egy kis veszedelme is, a mi még élvezetesebbé teszi.

— Veszedelem. De „me”! Viz kevés, szél soha, vagy kicsi s hullámnak helye nincs!

— Lám. Akkor hát kérem valamire az urakat. Jövöre ha átjönnek, ne gőzősön, de apró vitorlásokon jöjjenek. En nagyon fogok örülni, ha ezt az örömet nekem megszerzik.

— All right!

Harmadnap elindultunk esupa apró yachton. Mr. Toddy magával vitte a Daily Telegraphot, mert ő igazi sport élvezet nélkül unja magát — azt pedig „ez a víz” neki nem nyujthat.

Mi jobbra-balra elváltunk tőle s hagytuk a mistert magára.

Tihany felül üde kis szél lengedezett; Balaton smaragd tükre meg-megborzongatva a szél s a távolban láthatuk mint kavarog a mr. sisakjának a fátyola szeszélyes §-okat írva le a légben.

A yachtot pompásan ringatódtak s a ki ügyesen tudott banni a vitorlával s még segített is rajta egy-két evező csapással, repült mint a nyil.

Füred villái, ligetei mindjobban elmosódtak szemünk elől s Mr. Toddy teljesen eltűnt hírlapja mögött, csak néha néha nyujtogatva ki egyik karját, a mikor jót rántott félre futó vitorláján.

Aztán elmaradt s nem igen törődünk vele.

Egyszerre, a mint csendesen haladunk, oldalt tőlünk, egész más irányban, sok ölynyire a víz fölött látjuk a sisakos kalapot, ugyanakkor hallunk egy kétségbeesett ordítást, hirtelen hátranézünk, hát persze, Mr. Toddy.

Nem vette észre a szerencsétlen, hogy tul vagyunk a monostor hegyén, ott hirtelen hatalmasabbá válik a szél s a mint neki adta magát a nagy gondolkozásnak Beaconsfield páratlan szerencséje felett, jól feltolta homlokára a sisakos kalapot, az pedig hamarjában lekapta fejről a szél.

Kiáltott utána egy nagyot, a mi ugyan hiába való volt, de legalább nem ártott; ellenben bizonyosan esupa lenézésből a Balaton iránt — utána is kapott, a mi már ártott, mert a Mr. abban a pillanatban ugy kilődült a yachtból, hogy egyszerre eltűnt a habok között.

Már az öreg hiba, gondolok s pár pillanat alatt összerángatva vitorláinkat, hatalmas evező csapással lödítünk magunkat a vész szimbelye felé.

De kísérő matrózunk, Harry egy kérő mozdulattal tartóztatott vissza bennünket.

— If you please?

Hát csak mentse meg ő a pátriját, legyen övé az érdem, dicsőség — és jutalom.

Ekkorra a Mr. már kibukkant a Balatonból s káromkodott mint a jégeső, magyarul angolul össze-vissza.

Csapkodott a két kezével, rugta a vizet (bizonyosan

tanárt azonnal a hely. hitv. felekezettől, a hármát fokozatosan a beállandó őrésedés és szükséghez képest; mely három, illetőleg négy tanszék betöltése állandóan a miniszter kinevezésének tartatik fenn.

VIII. Az igazgató-választmány, mint az iskola-fentartó testület képviselője az idézett törvényszakasz a) pontja értelmében kijelenti, hogy az iskolának ez idő szerint meglevő minden alapítványa és tőkepenze, épületei és mindenemü ingó és ingatlan vagyona továbbra is az intézet tulajdona marad s annak jövedelmei azontul is az intézet céljaira fognak fordítottatni, valamint ha ezen szerződés az idők folytán akár azért, mert az intézet s annak főhatóságai az államsegélyt továbbra igénybe nem veendik, akár bármely más okból megszűnnék: az intézetnek időközben az államsegély igénybevétele mellett leendő mindenemü ingó és ingatlan vagyoni gyarapodása és felszerelése az iskola osztályon birtokában maradnak s azok iránt az állam semmi kártérítési igényt nem támaszthat; ugyazintén a netaláni létrejövendő és az iskolát illető új alapítványok is — ha csak az iránt az alapítók másként nem rendelkeznek.

IX. Az iskola-fentartó testület kötelezik magukat az idézett törvényszakasz b) pontja értelmében, hogy a gymnasiumukban a vallás és közoktatásügyi miniszter által rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló gymnasiumokra nézve kiadott, vagy jövőre kiadandó tantervet alkalmazandják. Azonban fentartják maguknak, hogy azontul is akár egyes rendes tantárgyak bővebb előadása, akár a rendkívüli tantárgyak felvétele iránt a felekezeti főhatóság rendelkezéseit, melyek az elfogadott tantervvel ellenkezésben nem állanak s melyeket a miniszternek előlegesen bemutatni tartoznak, — követhessék.

X. A tandíj egyelőre 18 frtban állapítatik meg, melyből egy frt, mint eddig, ugy ezután is az iskola alapítójának gyarapítására tőkésítendő. A tandíjmentességre nézve a miniszter által megállapított módok és eljárás elfogadatik — fentartván a rimaszombati hely. hitv. ev. egyháznak azon jogát, — mit különben az egyesülés alkalmával is kikötött, — hogy hat szegény hely. hitv. ev. növendék, kik egyházi teendők végzésénél segédkeznek, teljes tandíjmentességben részesüljen.

XI. Azon esetben, ha a tandíjból a fent kitétt 3000 frtnál több folya be, a felesleg kizárólagosan tanszerekre fordítandó. — A tandíj esetéről-esetre a miniszter az igazgató-választmány ajánlatára felelhet, vagy leszállíthatja.

XII. A gymnasium évi számadásai az igazgató-választmány által megvizsgáltatván s helyben hagyatván, az egyházi főhatóság útján a vallás és közoktatásügyi miniszterhez tudomásvétel végett felterjesztendő.

XIII. Az intézetnek mindenemü kötvényen, vagy alapítványi leveleken levő követelése — a mennyiben betáblázás által biztosítva nem volnának — jelzőleg biztositandók.

XIV. Az iskolafentartó testület kötelezik magukat, hogy az iskola épületeinek jó karban való fentartását a költségvetésileg megállapított összeg szerint, — de netaláni elemi csapatok által szükségessé tett nagyobb helyreállításokat, vagy szükségessé lett építkezéseket — a rendes költségvetésen túl is saját erejükön teljesítendik, valamint az épületek tűzkar elleni biztositását eszközlik.

XV. A gymnasiummal összekötött és mellette jelenleg is fenálló táptintézet továbbra is az intézetet fentartó testület tulajdona marad; gondoskodván a fentartó testület mindenemü annak folytonos gyarapításáról és fentartásáról.

XVI. A tanárok és tanulók fegyelmi ügyeiről a felekezeti jellegű iskolákra nézve a törvény 38-ik § a rendelkezésén, ezen törvényszakasz rendelkezése a jelen szerződés által ezen iskolára is fentartatnak, mindazáltal ugy, hogy a miniszter által kinevezett tanárok fegyelmi ügyeiben a saját felekezeti fegyelmi hatóság által hozott ítéletek indokaiakkal, valamint a vizsgálati iratokkal együtt fellebbezésileg a miniszterhez mindenemüben felterjesztendők és csak a miniszter helybenhagyásával léphetnek érvénybe.

XVII. Az igazgató-választmány által választott ág. ev. tanárok kötelezve, a miniszterium által kinevezettek pedig jogosítva vannak a tiszai ág. ev. egyházkerületi nyugdíj-in-

baragudott rá) s ordított torka szakadtából, hogy azt hívők elsüllyed az angol flotta.

Harry a yacht-club szivós matróza csakugy hasította a víza mint mr. Toddy felé közeledett, a ki már félkézrel rátámaszkodott a felfordult yacht domboru fenekére s most már még jobban ordított.

Harry csakugy futtában kikapta a vízből a sisakot, s rákötve yachtja madzagát, oda hajította a Mr.-nek, fogja meg. Toddy ur elkapta a sisakot s attól egészen megváltozott.

Az igaz, hogy most közelében érezte Harryt is. Nem szólt egy hangot is.

Nyugodt lett s az areza olyan önértetet fejezett ki, mintha ő bravourból fordult volna fel yachtostul együtt.

Neki lódult aztán s pár pillanat alatt ott hasalt a yacht tetején, aztán ráült lovagolva s megfogva a mentő madzagot, ugy huzatta magát Harry által.

Mi is megfordultunk s haladtunk tovább kissé túrtöztetve Siófozónak. Midőn a mulatságos „vonat“ közelünkbe érkezett, zajos s talán némileg guyoys „hip, hip hurrah!“-val fogadtuk a Mrt. a ki ehhez igen barátságos, de mégis komoly képet vágott.

A hurrázás után néhány pillanat mulva oda szól Harrynak lassan, de erős nyomatékkal:

— Deorest! Ötszörös díj — vissza Fűredre!

— Mr. Toddy! Mr. Toddy! vár a szép asszony, nem jön Siófozra?

— Nem. Ma nem. Csak azért jöttem esónakozni, hogy a tó szépségeiben gyönyörködjem.

Mi erre nem nevetünk.

Haza mentek: ebben a pose-ban Fűredig. Félre eső helyen szállottak ki. Harry busás borraivaiot kapott — s mégis dühös volt. Mister Toddy a legfontosabb szabályt nem tartotta szem előtt s ott hagyta az evezőket a vízben. Megfizette ugyan, de Harry szerint, mert az evezőket elhagyta, nem angol s nem gentleman.

Mi enyhébben ítéltünk a szegény Mr. fölött és öszintén sajnáltuk, hogy még az nap elutazott: akkor, a midőn észrevette, hogy milyen szép ez a Balaton.

Tihanyi János.

tézetbe belépni; a hely. hitv. ev. tanároknak pedig — legyenek bár akár választva, akár kinevezve, — amennyiben erre az egyházkerület által alkotott szabályrendeletek őket nem kötelezik, az illető egyházmegyei, vagy egyházkerületi gyámintézetbe való belépés szabad tetszésükre bízatik.

Felszólalás,

eredeti szavaink, kifejezéseink és szólamaink (— mondataink) érdekében.*)

Ha a tekintetes tudós társaság által kiadott nagy magyar szótárban lapozgatunk: két nagy név jut eszünkbe és a két nagy név — Fogarasy és Czuczor.

Mindkét név, ha írunk, vagy beszélünk róla, megérdemli, hogy öszinte tisztelettel említsük fel; mert a szükséges szakismereten kívül menynyi vesződség és fáradság kívántatott ahoz, hogy munkálkodásuk mellett e vaskos kötetek létrejöhessenek.

Ezt csak az avatottak tudják. Az akadémia és a két nagyszerű író maradandó beesű alkotása az!

Oh ti vaskos kötetek, illetve tartalmas füzetek, mondjátok meg a kérdezőnek, hogy minden magyar szót felöleltek-e teméntelen lapjaitokon?

Minden magyar szó egy nagy könyvben: — nem kis eszme ez!

Szabadjon itt azonban felhoznom, hogy e nagy mű alkotóinak, — mint tudják — a kezdet nehézségeivel kellett küzdeniök, kik bár kiváló nyelv-érzékkel bírtak is, de mégis sok, eddig ismeretlen szót hagytak ki abból: azért ki kell mondanom, hogy nem minden magyar szó foglalatik az akadémia ezen kiadványában.

Saját csekélységem — tán helyes számítással? — mintegy négyezerre teszi azon szavaink számát, melyek nemcsak hogy figyelmeiket elkerülték, de irodalmilag is alig, vagy éppen nem ismeretesek.

E körülmény menti őket; de kell is hogy mentse az utódok előtt.

Mert e négyezer szó közül igen sok ott nyugszik még azon nagy bányában, melyet a kutató szellem népnyelvnek nevez.

Négyezer szó nem megvetendő szó-kincs s megérdemli a fáradságot, hogy azokért ama nagy bányában kutassunk mi is újabbán. Azért fel munkára!

Mindez azoknak szól, kik az édes magyar nyelvet tüzetesen foglalkoznak...

Visszatérve azonban a tekintetes tudós társaság által kiadott nagy magyar szótárra, megjegyezni bátorkodom: hogy az mindamellott oly nagy mű, mikép csak hosszas és beható munkálkodás eredménye lehet; tudom azt is, kik voltak azok, kik szerkesztésében részt vettek, sőt azok egyikehez, Czuczor urhoz, a volt személyes ismeretségen kívül bizonyos kegyelet is köt. — mind a mellett az igazság s a tárgy fontossága megkívánja, hogy ismételve részrehajlatlanul kimondjam — miszerint mintegy négyezer fogalomról bíró eredeti szó mégis csak hiányzik abból.

Es ha hiányzik, gyűjtsük össze.

Mint hogy pedig elhívtatásomnál fogva a jelenben a hiányzó, ismeretlen, eredeti szavaink összegyűjtésével foglalkozom: a kezem közt levő adatok arról győztek meg engem, hogy azokat a nagy közönség jóakarata nélkül teljesen összegyűjteni alig lehet, mert csak a nagy közönség birtokában vannak azon szavak, melyek ismeretlen voltak daczára is a nemzet élők nyelvéhez tartoznak. De a nagy közönség közt, — mit tapasztalatláb tudok — számosan élnek olyanok is, kik ismeretlen létök daczára is otthonias esendes munkálkodás mellett foglalkoznak az édes magyar nyelvel, azért a nagy közönség jóakarátát támogatás reményében jelen felszólalásommal fölkeresem ezen urakat is, kiknek közreműködésével aztán talán sikerülend ismeretlen, eredeti szavainkat ama nagy bányából felszínre hozni, illetve összegyűjteni.

Ezért s ilyesekért szólalok fel a nyilvánosság színe előtt.

Az érthetőség kedvéért azonban szabadjon itt felhoznom, hogy saját csekélységemet, igaz, saját kértémre a tekintetes tudós társaság még az 1861-ik évben szellemi és anyagi pártfogás mellett a népmesék s ezzel rokondolgozó összegyűjtése, más nyelvbeli saját s ágin k följegyzése végett, Erdélybe s innen a Szilágyságba küldött. E kiküldetésemet azért említem fel, mivel biz az rég történt. Utközben sorsom sok művelt emberrel hozott össze, kikkel érintkezve a nyelvészet terén újabb tapasztalatokat szereztem, de az utazásnak mégis van az a jó oldala, hogy a maga közvetlenségével közvetien tudást és maradandó emlékeket hágy.

Az a közvetlen-tudás, mit helyesen gyakorlati ismeretnek is nevezhetünk, többet ér az elmélet, illetve az olvasás által, vagy másképp szerzett ismeretknél, mert az utazás a maga közvetlenségével válik valódi oktatónkká.

A tapasztalati lélektan tanítja, de különben önmagunkon is észlelhetjük, hogy az emlékező-tehetség az ifju korban legerősebb s később, időmultán, innen tudtam magamnak megmagyarázni, hogy valék képes a magyarnemzet meséit egyszeri hallásra ugy leírni, miként azt rátermett elbeszélő nekem előadta.

A nyelv azonban mindhárom lelki tehetséget igénybe veszi és pedig: az emlékezőt, mikor tanuljuk és beszéljük; az itélőt, mikor szavait, kifejezéseit, szólamait és külfafelé alakzatait latolgatjuk és a képzeltetörőt, mikor már az ész közvetítésével a kétségnyelven dolgozunk, illetve írunk.

Ép ezekért, mivel mindhárom lelki tehetséget igénybe veszi: felettébb fontos, különösen ifju emberekre nézve a nyelvel foglalkozni.

De a harmadik lelki tehetség t. i. a képzelm aztán az ember vágyó lelkét egy szép, ismeretlen világ, a a költészet világa felé hajtja, hol már szabadon alkot és terem s feltárja ez aztán ember előtt rejtett szépségeit, támaszt gyönyör-érzetet, szellemi kéjt idéz elő és őt bűbajos szárnyaín egy mesés tündérvilágba repíti s felkölti aztán az emberben a végtelenség eszméjét is és éltel azt, a mi örökkévaló.

*) Megjegyzem, hogy ezen felszólalás célját tekintve, több hazai lapoz közlés végett beküldetett ugyan, mind e mellett fölkerem a többi hazai lapokat is: sziveskedjenek ezen közleményt, akár egész terjedelmében átvenni, akár csak kivonatlag is közölni. A szerző.

De hogy bepillantassunk a mesés tündérvilágba és még szellemi gyönyört is árasztassunk, illetve itt még dolgozassunk is: szükséges a nyelvet irodalmilag használhatóvá és így készszé tenni, szükséges továbbá azt a dolog természetét szerint folytonosan művelni és tökéletesíteni; mert csak tökéletesen kiművelt nyelven lehet szépen írni.

Ez áll ugy-e? — de hogy idáig juthassunk, még mindig dolgozunk kell nekünk ép ugy, mint dolgoztak azok korábban, kiknek köszönhetjük, hogy most már így is írhatunk.

A jóval fennebb elősorolt lelki tüneteket önmagunkon is mind észlelhetjük s mikor mindhárom tehetség munkára ösztönöz: a szellem világa tárul fel előttünk a maga követlenségével.

A szellemvilágnak is meg vannak sajátos szavai, különleges kifejezései és kiváló szólamai, melyeket a remekírók halhatlan munkáiból állítunk össze.

Ez nagy tért, mert bizonyos felfogáson és észbeli tehetségen kívül teménytelen olvasottságot igényel s e szerint csak olyan tehetséges embereknek való, kik éjet, napot egygyé téve, esendes munkálkodnak a szellem asztalánál, — de munkálkodásuk közben idővel arról győződnek meg, hogy helyesen — nyelvészetről lévén szó — csak ugy jártak el, ha szellemi munkálkodásaikat illetve kutatásaikat valódi alapra — a népnyelvre fektetik.

Ettől megerősödnek, mint Sámson a hajától, mert vágják le ezt — t. i. végék el a népnyelvet a szellemi munkásoktól — mint levágták és elvették annak erőfokozóját — helytelen, vagy ha kemény és sújtó e kifejezés, tehát ha nem helytelen, de minden esetre mégis elvont alapon munkálkodnak: azért eredeti szavaink, sajátos kifejezéseink és kiváló szólamaink után kutatva — kivéve a tudomány és emberi mű-szavait, kifejezéseit és szólamait — mégis ama nagy bányára vagyunk utalva, a melyet egyszerűen népnyelvnek nevezünk.

Ezek — t. i. eredeti szavaink, sajátos kifejezéseink és kiváló szólamaink — egyrészt közvetlenül a magyar népkajáról írva, azt tapasztaltam, hogy a nép nyelvén, bizonyos tájékon, bizonyos oly szólamok, kifejezések és szavak élnek, melyek a mástájakon, vagy ép még közvetlenül a szomszédságban élő különböző törzsek előtt is csaknem egészen újak s ép azért ismeretlenségükne fogva feltűnők, vonzó és érdekesekek, mely állítás bővebb indokolástért alább még visszatérek.

A tapasztaltak alapján megjegyzem azt is, hogy vannak bizonyos szavaink, melyek tárgyaiknál fogva a mindennapi életben ritkán jönnek elő, vagy ha előjönnek is, ritkán használhatnak s mikor aztán az ember az ismeretlenségéből kiemeli — újonságuknál fogva magukat a nyelvészettel foglalkozókat is meglepi.

De ezen nem lehet csodálkozni, hogy ha tudjuk, mikép e szavaink még az írók előtt is egészen újak és ismeretlenek s ép e sajátoságaiknál fogva vonzó, mert a. okat nekik is előbb fogalmaikkal együtt el kell sajátítaniok, ha beszédjükben, vagy az irodalom terén használni akarják?

Példákkal is szolgálok, mert a következő rövid, eredeti és ép ezekért magyaros hangzásu szavak mind abból a bányából kerültek elő, melyet népnyelvnek nevezünk és pedig:

big, csées, csosz, csub, csur, csüg, czep, czepe, czír, dag, dök, dzsib, dzsindzár, fny vagy finny, gam, gamany, gám, gány, gögáry, gíl, gile, gőzs, haty, hűsz, kám, kuly, kulykám, kuj, kov, kur, kúsz, lal, lar, lák, lálolni, lály, láty, látyolni, leny, lim, lom, lok, mézs, moty, nyózs, nyúzs, pát, pirít, pít, pít, pázs, pány, pik, piz, pizs, puny, rázs, ráj, reb, reny, sef, szaty es száty, stb.

Es mégis, uraim daczára e szavak mind-e magyaros hangzásuiknak, fogalmaik nélkülül némelyike igen sok egyén előtt csak holt-szó, de ha tudjuk, hogy mit jelent mindegyik — azok életre kelnek s az irodalomban is elfoglalják méltó helyeiket.

(Folytatása következik.)

Meghívás.

A keskedelmi és iparkamara t. é. június hó 16-án délután 3 órakor a kamara saját helyiségében rendes ülést tart, melyre a tagok hivatalos tisztelettel meghívotnak.

Miskolcz, 1884. június 4-én.

Radvány István, elnök.

Napirend:

1. Elnöki előterjesztések.
2. S.-Kaza község kérvénye vásártartási jog engedélyezése iránt.
3. A nmélt. keresk. miniszterium leirata az ipartörvény végrehajtása tárgyában.
4. A kamara 1883-ik évi zárszámadása.
5. Előre be nem jelentett indítványok.

Meghívó.

A rimaszombati „nyilvános felsőbb leányiskola“-ban 1884. június hó 26. és 27-ik napjain tartandó közvizsgálatokra. A közvizsgálatok rende:

Június 26-án (csütörtök) az intézet helyiségében: délelőtt 8 órakor a vallásból, 9 órakor a tornaszatból.

Minden tantárgyból június 27-én (pénteken) a gymnasium nagy termében.

A kézi munkák és rajzok külön terembe lesznek kiállítva.

Fábry János, igazgató tulajdonos.

Értesítés és meghívás.

A rimaszombati közs. elemi fiúiskolában, a második felévi nyilvános vizsgák a következő sorban fognak megtartatni:

Június hó 21-én d. e. 9 óratól	Hit- és erkölestánból.
" " 21-én d. u. 5 "	Kertészet- és tornából.
" " 23-án d. e. 8 "	az I-ső osztályban.
" " 23-án d. u. 2 "	a II-ik "
" " 24-én d. e. 8 "	a III-ik "
" " 24-én d. u. 2 "	a IV. V. VI. osztályok

vizsgái az összes tantárgykból, melyre a m. t. szülőket és a tanügy iránt érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja.

az igazgatóság.

Meghívás.

A rimaszombati gymnasiumi ifjuság önképzőköre ma délután 3 órakor tartja a gymnasium dísztermében szokásos évszázó ünnepélyét, melyre az ifjuság általában a tanúgy barátait tiszteletteljesen meghívom.

Bodor István, elnök.

Hírek és vegyesek.

Személyi hírek. Báró Kemény Gábor miniszter a gömői ipar-vasutak megtekintése végett e napokban meggyűlésekre érkezett. — A rimaszombati egyesült prot. gymnasium igazgató választmányának elnöke Dapsy Vilmos a legfőbb ítélőszék bírja, igazgatójává pedig Baksy István választotta meg. — A rimaszombati földmives iskola ideiglenes igazgatójává Karal János segédtanár nevezett ki. — A nr. vallás- és közoktatásügyi miniszter a nagyrőcei polg. iskolában ideiglenes alkalmazásban volt Perjessy László tanárt állomásán végleg megerősített.

Képviselőválasztás. Miként a esendes májusi eső, minden zaj nélkül érkeztek, s ha megáztatta a szomszédok talajt, oly esendően elvonul: épen úgy jött s mult el bérezes meggyűlése a képviselők választása s adja Isten, hogy a megválasztottak működése épen oly áldást hozó legyen a magyar hazára, minő a fentebbié a természetre, mi bizonynyal az is leendő, ha a pártfegyelmek szűk körhatali közül kiemelkedve, legjobb meggyűléseiket követendő az országot érdeklő nagy horderejű kérdésekben. — Megválasztottak: a rimaszombati kerületben Fáy László, a jolsvaiban Hámos László, a rozsnóiban gr. Andrássy Manó kormánypártiak; a rimaszécsiben Bornemisza István, a putnokiban Hevessy Benedek függetlenségi; a köviben Szentiványi Árpád mérsékelt ellenzéki. — Választás után mindenki megválasztott kifejezést adott a hazáért lángoló szerelmének, — miben ugyan eddig sem kételkedtünk — s igéretet tón, hogy a haza és magyar nemzet felvirágozása lesz tetteikben a szem elől nem téveszthető cél s ennek érdekében fognak szóval és tettel síkra szállani. Mi erőt és kitartást kívánunk a megválasztottaknak.

Halálozás. Plichta Sámuel városunk egyik köztisztviselője áll férfa, Dr. Plichta Samu ismert orvos édes atyja folyó hó 13-án elhunyt. Nyugodjanak békén porai!

A rimaszombati regalet Weisz Károly eddigi regálé-bérlő vette ki 28000 forintért.

Közgyűlés. A rimaszombati dalárda e hó 22-ikén — vasárnap — délelőtt 10 órakor tartja évi rendes közgyűlést, melyre a testületnek tagjai s a dalművészet őszinte barátai tisztelettel meghívotnak. A gyűlés tárgyai: a választmány jelentése, az alelnök, karmester s a négy szólamvezetőnek választása s netalan felmerülő indítványok.

Juniális. A rimaszombati kisdudovó intézet növendékeinek nyári első mulatsága e hó 22-én leendő a „Széchenyi-kertben. Felhívjuk reá a közönség figyelmét.

A gömörmegei közművelődési egyesület központi bizottságának munkáját nagyban akadályozza az, hogy egyesek, kik taggyűlést végezték aláírási íveket fogadtak el, — dacára a többszörös felszólításnak, — csak részben szolgáltatták be az átvett íveket, most — mint halljuk — ezek beszedésére hivatalos uton is felszólítottak.

Nem halt még meg. A líkéri sodronypályánál működő, pösingi születésű Liva János napszámos ittas állapotban egy 15 méter magas állvány tetején dolgozott, — e hó 10-én, s történetesen három cigány gyerek el kezdett alant muzsikálni s a zene hangjára nem csak feje kezdett livának ide s tova hajlongani, de lába is, minnek az lett a következménye, hogy lezuhant. — Esméletlen állapotban tettek székére s szállították Rimaszombat felé, hogy a köz-kórházba elhelyezzék. Azonban a kiserők észrevették, hogy Livából utközben az életnek legutolsó szikrája is eltűnt, a helybéli kriptába, — mely halottas kamrául szolgál, akarták a vélt holt testet elhelyezni. — Midőn a koporsóba akarták tenni, magához jött s e szavakkal ejtette kétségbe a szállítókat: „nem haltam még meg” s hogy szavainak tetteleg is érvényt szerezzen, minden segély nélkül felült. — Most a kórházba ápolják s lehetőleg kiheverni könnyelműsége vezélyes következményeit.

Kanyaró. A kanyaró, mely városunkban egy hóval ezelőtt valóságos járvány alakjában, de minden komolyabb veszély nélkül lépett fel, szünni kezd.

A városkertben tartani szokott jótékonyezelő táncmulatságokat gyakran zavarta szét már eddig is az eső, mi városunk lelkes ifjuságát arra ösztönözte, hogy egy fedett tánczterület építési költségeinek fedezésére, jótékony ezelő előadásokat s mulatságokat rendezzen. Mi úgy tudjuk, hogy e mulatságok nem igen esélyt jövedelmet hoztak s ez gyűmölésözés végett el is van helyezve, de szerintünk itt volna már az ideje a felépítésnek is, hogy a közönség, mely ünnep és vasárnap délutánonként tömegesen vesz részt az ily mulatságokban, a szokások kellemetlenségétől végre-valahára megszabaduljon, csak aztán ez is oly szűkre ne szabassék, mint a városkerti vendéglő verendája.

A rimaszombati dalárda e hó 8-án igen sikerült dallal összekötött táncmulatságot rendezett a városkertben. Ott volt városunknak színe-java egy kettő kivételével. — E mulatságon az intelligencia megmutatta azt, hogy tud és szeret a tisztességes polgári elemmel együtt mulatni, csak a rendezőség legyen éber, nehogy az összhangoz kellemetlen tünetek zavarják meg. — A mulatság elébb nehezen indult, minthogy a fel-feltűnedező fellegekkel több ízben megeregett az eső, mindannyiszor szétzavarva a mulatókat, kik végre az aprilis-járást megunva, a fürdő folyosójából és nagyterméből olyan tánczterületet rögtönöztek, hogy gőzfürdőnek is beillt volna. — Este 6 óra tájban kiderült, megeregett még jobban a jökévd a fényesen kivilágított körben nemcsak szakadatlan, de fokozódott jó kedvvel járta a legintelligensebb közönség csaknem 11 óráig. — De hiszen ezen nem is esodálkozhatunk, mert hiszen Dankó Ernő, az öreg Feresó fia oly jól szervezett kis bandát mutatott be az alkalommal, hogy a legnagyobb igényeket is bizvást kielégithette. — E nap a dalárda pénztárába a költségekkel együtt 100 frtot hozott, mely tekintélyes összeghez felülhözteséssel a következők járultak: Molnár József üggyvéd 2 frt, Baksy István 1 frt 70 kr., egy társaság 80 kr., Stech Kálmán 80 kr., dr. Szabó Samu 70 kr., Madarassy Dezső 70 kr., Dapsy Viktor 70 kr., Dapsy József 70 kr., Lengyel Andor 70 kr., Fáy László 70 kr., Erdélyi-Szabó János 70 kr., Miskolezy István 70 kr., Hamaliár Lajos 70 kr., Benyó Béla 40 kr., Konyha Géza 40 kr., N. N. 40 kr., Stelkovic István 40 kr., Kalla Mihály 30 kr., Tóth Pál 30 kr., Szép-

laky Lajos 30 kr., N. N. 30 kr., Lovniczky József 30 kr., N. N. 20 kr., Bódy István 20 kr., Éva János 20 kr., Chlebovics József 20 kr., Barányi Gusztáv 20 kr., Benko János 20 kr., Hollósy József 10 kr., Zehery Lajos 10 kr., Liptay Andor 10 kr., Jakovecz Lajos 10 kr., Szabó János 10 kr., Kalla Géza 10 kr. és Stehlinzky Ignác 10 kr. — Az összes kintadás 31 frt 80kr., — s így a tiszta jövedelem tesz: 68 frt 20 kr.

Az ajnácskői gyógyfürdőre vonatkozó hirdetésre felhívjuk olvasóink figyelmét.

Vettük a „Magyar pénzügy“ 24-ik számát, mely ép oly tartalmas, mint megelőzői. — Előfizetési ára egy évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Az előfizetési pénz Budapestre, V. bálvány utca 11. sz. küldendő.

A „Képes Családi lapok“ 37-iki szám tartalma: A gyöngyvirág; elbeszélés, írta Léray Sándor. (vége.) — Erdőben; költemény, írta Thuróczy Endre. — Bőszári Nepomuk kalandjai; vig elbeszélés, írta Perényi Kálmán. (folyt. köv.) — Ut emlékek: (A piemonti hegyek közül) írta Zombori Gedő. — Az utolsó helviotte leány; elbeszélés, írta Kovács Laura. (folyt. köv.) — Heti tárcza. Kis-Pesten; írta — kg. A karperecz; spanyol beszélyke, közli P. H. — A béke anyaga; elbeszélés, írta Hirschfeld H., fordította Friderich Gyula. (folyt. köv.) — Képmagyarázat. — Mindenféle. — Képekink: A bécsi „Stadttheater“ égeése. — Látogatás a kutyagyőben. — A buza közt. — Melléklet: A „Hellen vagy egy év“ című regény 161—176 oldala. — A boríték on: Heti naptár. — Sakk-talány. — Számrejtvény. — Talányok megfejtése. — Megfejtők névsora. — Kérdések. — Feleletek. — A kis lutri húzásai. — Hirdetések. — Előfizetheti: Melner Vilmosnál, Budapest, IV. ker. papnövelde utca 8. sz. Egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Előfizetheti legezelszerűbben postautalvány által a „Magyar Háziaszony“ kiadóhivatalához Budapestben, Váci-kört 20. — Mutatványszámok ingyen küldetnek mindazoknak, kik a kiadóhivatalhoz ezekért — legezelszerűbben levelezőlappal — fordulnak.

CSARNOK.

A fekete pontok.

(Elbeszélés.)

Írta: Merényi László.

(Folytatás.)

— Sose busulj, haza mennek, s ezek otthon törvényt tesznek s beiktatják, hogy a magyar hadak vezényszava — magyar! legyen. Te pedig hirdesd otthon s tanítsad, hogy mit láttál.

— Harcjátékot derekasat, de ez újból?
— Az is játék, új roham kél harcot vívni, harcot játszadozva mulattatják a véneket, vagyis jobban öregeket.
— Menjünk innen!
— Te is harcolsz egykor itten, színek felett osztozkodnak... Menjünk utra, vendégem vagy, vendégellek: igyal a tündérek italából.

— No hát menjünk!
— Fogd, nesze köpönyegem!... Bűbáj, rejtse, Bűbáj óvjad; köd elűtünk, köd utánuk, hogy senki se lásson. Hop szóra majd megállunk.

— És haladtak légi uton: jó darabig.
— Már ott vagyunk a tagomba. — hála isten fogad minket — s ülünk is le. Nedűt Bűbáj a javából!

Ittak s aztán lepihentek.
Pihenőre szolt a zene s erőt nyertek a nedűtől mindketten.

— Beszéljessünk egyről-másról, tündérekéről.
s s z o k á s a i k r ó l.
— Beszélj, beszélj!
— A beszédem így kezdődik: tudod hol vagy?
— Ha megmondod.
— Tünderország szegletébe a — tagomba, de mig ide értünk, Törzrországot hátrahagytuk... Zene szolt itt, örök-zene hallod? — mert Nap-anyám aranyzála rezeget itten... Kertek nyílnak erre felé, — kertben vagyunk a mint látod, mi is itten, — a virágok hajladoznak s tündökölnék itten. Tündervirág színe hamvas-fehér bársony, ágas-bogas levele s hamvas gyémánt a gyümölese... Gyémánt szára látod — fonyadt, tülevelek bántják!... Óvod itten egykor őket...

Kérlek beszélj ezekről a tündérekéről és szokásaiktól.
— A hajnalpírral fehér árnyak lebegve járnak itten, járva járnak a berkeket, fehér lábukat fűrésztik: szírvány-színbe járnak s hajladozva tünnek ide, tünnek oda, — derdurral is járnak, esókot hintnek, esókot vetnek s szerelmet keresnek.

— Beszélj kérlek.
— Csókvetésre, karjaikat terjesztgetik s tárják. Csókvetésre a legények jönnek elő s esörtetve jönnek; kezet fognak s kezet adnak; kezfogásra s kezadóra tánczra kerednek.
— Az estpírral a tündérek sötét erdőben tünnek, játszadozva hirtáldoznak nyírfa ágon, fordítanak nyár levelet, uhu, uhu, uhu kiáltoznak. — s kiáltásra előjönnek s evésre ülnek. Evés után játszadozva egymás karjába hullnak, kar kitarul, mell mellre borul s pár, pár párosával aztán elrejtőzve lefeküsznek... Páros élet a tündér élet, ez divik mi nálunk.

— S a kinek nincs párja?
— Sirva-riva elbujdosnak s párt keresnek e szavakkal: „Párom, párom, párom várom!” — s ha találják, hazajönnek, lakomához ülnek és lakmároznak. Lakoma előtt azonban harmat, eső, dörre hullnak, játszadozva: „Szabad a esők!” — kiáltozzák. — S esókkal ölelkeznek aztán. Fényes nappal sétálgatnak és verőfényen járnak.

„Czuppan a esők!”
— Kiáltozzák hallod? Most evéshez ülnek — étre — faharanggal harangoznak — étel után aztán imát mondnak, sohajt ki-ki egyet-egyet és — ez az ima itten. Tünder-módra sétálgatnak ebéd után s nyugalomra dőlnek. Csók czuppanással elalszanak, de előtte esókot hintnek, esókat vetnek s szerelmmel élnek és szerelmet aratnak, kar kitarul, kebel borul s bajladozik aztán. Szerelmmel élve, munkához lát s dolgát végzi minden tündér.

— Búdi e helyt szemlesütve társát néz s látja Szundit.
— Beszélj-e jó barátom?

— Beszélj beszélj!
— Munka után egy intésre zene harsan — az előtt csak esendesen szolt — s zenezőra sorra járnak a tündérek s párt keresnek. Pár, pár párosával aztán tánczot járnak. Táncz után szerelmmel élnek, esókkal ölelkeznek s tündérhajuk sátrát dobják, sátor alatt dobog a szív, tánczra perdül az egész sereg s kebel borul az almára, — táncz után aztán egymás karját karba veszik s karra fűzve sétálgatnak: ime lassad szemekkel.

— Milyen látvány!
— Maga a menny; az örök-léteből egy darabka im ez. Láttad őket színről-színre s berkeiket szemlelhetted.
— Látom, látom, látom őket, berkeiket, fájaikat, vizeit és váraikat: gyönyörű érzet fog el itten.
— Hess szóra tünnek.
— Oh e látvány. Láttam őket színről-színre, — — — folytatd kérlek, hova tünnek?
— Berkeikbe s váraikba. Sorra járnak a berkeket aztán s kedvükre élnek itten, munka édjüket élvezik épen. Séta után a mint elbeszéltem vacsorához ülnek, mulatoznak s lefeküsznek.

Bud újra vendégére tekintett s nézve nézte alszik-e már? És a vendég bóbiskolt, azért beszélt mulattatá.
— Folytasd kérlek, bóbiskoltam, álmos voltam.
— Csókkel kelnek, esókkal élnek, esókkal fekszenek le; mert szeretik egymást, tündérmódra oszthatatlan forró szerelmmel, véghetetlen érzelmmel. Csókkal élnek, esókkal kelnek, esókkal táplálkoznak, az ajkukon színméz támad, Nézd, most vetik a esókot.

— Ah a vetelőjük aranyszínű — vagyis arany.
— Mint minden szerük... Most délre vetik s északra hull, majd nyugotra vetik s keletre száll... Állj szóra állítják a tündérek fáját, ágát nyesik, leveleit tépik: nyírrel nyárral így bálnak el! Egí jegyek tünnek erre, tündérek is tündérek, a tündérek tünve-tünnek, tündér nevek innen ered. Tünve szórják a virágot s tündérvirág színe — látod — hamvas-fehér bársony, ágas-bogas a levele, hamvas gyémánt a gyümölese... Tündervirág egyre hull itt, esókkal dobják, esókkal vetik s eredj onnan, mert eltemetnek vele.

Bud vendégét elvezeti és sugva mondja neki:
— Ágyat vetnek a tündérek, virágágyon alszanak itt. Zene harsan: altatóra... Bűbáj hozd a mézünket!

„Rég várlak benneteket. A Nap erdejéből ime egy esésze színméz: egyél uram!” — s ettek.
— De isteni egy eledel ugy-e testvér, mert testvérem vagy, anyánk egy volt: nap fia vagy — azért altassatok őt el.
— Altassatok jó tündérek. Ah mennyei kéjt érzek. De folytatd kérlek jó Bud.

— Tündervirág ize édes: izleld kérlek, kéj ér támad kéj ér ered: véred pezsdül. Csókért adják a virágot s ha izleled, az ajkadon színméz támad: izleld kérlek. Szemed zárod e virágtól s zűd édes érzelmem lobban.

„Tündervirág színe hamvas-fehér bársony, ágas-bogas a levele s hamvas gyémánt a gyümölese.”
— Ah a dana! szolt Bud.

— Milyen édes a gyümölese, mennyei kéjt érzek. A lég balzsamot lehel s ihletet ad, szellő játszik a jó anya, a Nap-anya aranyzála, mely isteni jangot ad. E báj világ, enyelegve, szelid érzelmre hangol; érzem: a lelkesülés lángját. Lelkem, mintha szárnya nőne, repesve dalra fakad!...
— Dallok én, az én danám ez jó Bud.

— Kéjtől hevül lázas agyad: gyógyítanak a tündérek.
— Majd szellemmé lettem itten, — álmos vagyok s azért hazavágyom.
— Altassatok jó tündérek, — s hop szóra otthon legyen! — s hazavitték és lefektették a tündérek.

Mi volt ez? — egy szemkapázató tündéralom.

VI. Az álom vége.

Egy szép reggelre kelve Vargány asszonyra különös meglepetés várt: férjét az ágyban hanyatfekve találta, szeméi félig nyitva, álla leesve, egyik keze szíven, másika homlokán nyugodott; lábai mereven kinyújtva s egymáson át-téve, élettelenül nyugodtak.

A nő ijedten ugrott fel ágyából s férjéhez rohant.
— Bende alszol?! Ebredj férjem! Keze hideg s leesik, mintegy darab fa. Az isten szerelmére kérlek ebredj! Kedves Bende! ebredj! Egész teste hideg s merev, szíve nem ver. Ez egy hült tetem!

— Jaj — meghalt apátok! — kiáltá Vargány asszony kezeit tördelve. Oh istenem! Ebredjetez gyermekeim, keljetez fel. Jaj — nekem jaj!

A jaj szóra és kiáltásra sikoltozva ugráltak fel a gyermekek s fuldokló zokogás közt rohantak atyjuk ágyához, kinek karjait, lábait esókkal borították el.

— Megálljatok — gyermekeim. Tükröt adjál, — tükröt ide. Adjatok már! Igy. Ha! — a tükrő sima lapján semmi párázat! Meghalt! — sikolta a nő kétségbeesve s kezeit tördelve. — Hátha nem? Uj próbát tegyünk; kísértésük meg újra: tollat ide tollat. Hasítsátok fel a vánkost. Ne kiméld! Add ide már. Igy. Ni, mintha mozogna a kator szárnyán a pihé. Mozog-e? Istenem nem látok, nem láthatom könyeimtől. Nézzétek gyermekeim: mozog-e csak — egy szála is a pihének.

— Mintha mozogna, szolt Gyula.
— Mozog — anyám — mozog, él! kiáltott fel örömmel Laci fia, él atyánk.

— El, mozog, jól látok? Ebredj Bende, felrázlak, életet rázok beléd. Oh nem, esókkal borították gyermekeim atyja, ebredj. Hü nőd, feleséged kér, könyörög fuldokló sirással. Nem hallod gyermekeid hangos jajsáját: ebredj! Lelket öntök, meleg párázatot beléd, esókjaimmal öntöm. Ab, — mintha mozdulna apátok. Mozdul; jastém rezges vonul át s a meleg terjedezik benne; e rezgés és e meleg mondja: apátok — él! Él — él!

— Bendé n.
— Anyám mozog az ajka, szolt Dezső.
— És susogva beszél, szolt anyjához vigasztalólag Gyula.

— Szólj, beszélj Bende, én kedves férjem.
A beteg egyet sohajtott s aztán tört hangon beszélni kezdett:

*) Pihé: pelyeg; kator: tollszárnya. Többese katrok, a tollszára lefosztva. A toll katra, vagy a seprő katra, mondja a szekely. Kator szárnyán a pihé: a tollszárnyán levő pelyeg. Sajátos szekely kifejezés s azért közlöm.

— Is — te — nem — Vi — ezám, Viczám — mi-
nek — si — rat — ta — tok — fel? Egy édes — álom-
ból — költöttetek — fel... Élek — újra — élek... Szám-
ból — valami — zöld nedv esurog. Es e nedv — egy éle-
tet adott vissza. Nektek adták... megkönnyebbültem...
Viczám és gyermekeim. Gyula, Laezi, Dezső, Árpád, Ida,
Idám. Add ide asszony e nagyszemü anyját. Jer ide kiesiny-
kém. Te is Árpád, te is Dezső, te is Laezi — és te is Gyula.
Csókoljátok meg sorra e kezét, mert ez nektek életet és
kenyeret adott. Istenem mily tüneményes képek rajzoltak
fel s vonultak el lelki szemeim előtt... Bud szellem hol
vagy?... Itt vagytok gyermekeim. Az élet szép, csak jók,
igazak és becsületesek legyetek. Erre tanít és tanított apátok.

Sirva járultak apjuk elé a gyermekek és az anya gyö-
nyörködve szemlélte gyermekeit.

— Két nap aludtál vagy aludtunk esendesen, de nem
költöttetek fel.

— Jól tetted, jobban vagyok: ne sirjatok én magza-
tim. Fölkelek s felöltözöm.

— Azt nem szabad tenni Bende, nem mert beteg vagy,
s azért maradj ágyban, jobb neked még ottan.

— De érzem — éhes vagyok.

— Hála istennek Bende.

— Gyomrom korog, főzz asszony egy kis levest.
— Főzők azonnal főzők kedves Bendém.
— Vagy megállj, megállj asszony, kedves Viczám;
jer ölelj és csókolj meg. Így: most már mehetsz — főzni,
vagy még megkiméllek: adj egy esészébe egy kis szinm-
zet. Mert álomban ettem és a másvilágon olyan félé, de
ha te adod, a te kezeidből az jobban esik, mint az a mit
ettem, pedig az a Nap-anya erdejében termett és ize lásd,
meggyógyított.

— Hamar lesz az Bende, nem szabad, maradj a levesnél.

— Fogadj szót Viczám, hátha nem is eszem? Beteg
voltam, meggyógyultam s azért adjatok halát az istennek.
De ha egészségem tökéletesen helyre áll, el is éneklek
Szent Dávid XXX. zsoltárát, mely így kezdődik: „Dicsértek
uram tégedet... De hallga — hallásom élesebb lett azon
a másvilágon. — Tündérszágba jártam, feleség — ah,
mintha jönne valaki.

— Valóban, szólt Vargáné, koczogtatnak a külső ajtón.

— Eredj feleség nézd meg, ki van odakinn?

— Jó is lesz az, mert nagyon szanaszét van a hol-
mink. Megyek — s ezzel Vargáné kitekintett s kevés idő
mulva visszajött s szólt:

— A hivatalos, férjem.

— Hadd jöjjön feleség.
Koczogtattak.
— Bujbe! Szabad! Maga az Péter?
(Vége következik.)

Hivatalos közlemények.

Gömörmege kir. tanfelügyelőjétől.

1021. sz. — A Sporzon Pál és Ebner Sándor által
Ed. Teisserene de Bort, volt francia földmívelési miniszter
„Petit pnestivunaire agricole“ című műve nyomán össze-
állított „Gazdasági Káté“ a növénytermelés, állattenyésztés
és üzletvitel legfontosabb szabályzai, II. javított s bővített ki-
adás (ára 1 frt. Magyar bazar, szerzők saját kiadása) című
szakmunka ezennel elemi és felső-népiskolai tanítók, valamint
tanítóképzédei növendékek számára ajánlatik.

Miről a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter ur
ő nagyméltóságának f. évi május hó 83-án 14750. szám
alatt kelt rendelete értelmében a t. iskolaszéket értesitem.

Gróó Vilmos, kir. tanfelügyelő.

Felelős szerkesztő: Bodor István.

Magán-hirdetések.

Korcsma bérbeadás.

Harkácsan a kiskoru báró Vay Aloyzia tulajdonát képező korcsma s
italmérési jog, évi 1000 frtért bérbe adó **f. évi julius elsőjétől** egymásutáni
három évre **báró Vay Aladár** bérbeadónál Harkácsan.

Fogorvosi jelentés.

Van szerencsém az igen tisztelt közönség szives tudomására hozni, miszerint
ezentúl **minden szombaton** Rimaszombatban megjelenni és a lentirt helyiségben
fogorvosi rendeléseket teljesíteni, illetőleg fogműtéseket eszközölni fogok.

Minthogy a moderna foggyógyászat magas kifejlődésének megfelelő legújabb
műszerekkel rendelkezem, azon helyzetben vagyok, hogy az egyes műtéseket aránylag
rövid idő alatt, a beteg lehető kimelésével teljesíthetem.

Díjjak mérsékelték és nyomtatott díjjegyzékek kívánatra bérmentesen beküldetnek.

Műtő helyiség: Rimaszombat, Losonczy utca, 15. sz. NagyJózsef-féle házban, Hol-
lósi butorkereskedővel szemközt.

Rendelő órák: délelőtt 9 órától 12 ig, délután 2-től 6-ig.

3—*

Dr Véber Ignác, fogorvos.

Hirdetmény.

Rimaszombat város által építendő új vágóhidra az árlejtés f. é. június
hó 23-ik napján délutáni 3 órakor fog megtartatni. A bánatbér 340 frt. A
terv és költségvetés, valamint az árlejtési feltételek a rendőrkapitányi hiva-
tálnál — hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Rimaszombat, 1884. június hó 12-én.

Id. Badiny, főkapitány.

Végeladás.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönségnek tudomására
hozni, hogy a **Dr. Patzek Mór** ur házában levő

vegyeskereskedésemmel

végleg felhagyok, ennél fogva a raktáron levő összes tárgyak-
ból végeladást rendezek és mindent a **saját beszerzési áron**
alól bocsájtok a vevők rendelkezésére.

Számos látogatásért esd

Rimaszombat, 1884. május 20.

4—1

Birnstingel Emil.

Haszonbéri hirdetés.

A mikóházi pusztán 327 holdas birtok, mely 82 hold rét, 180 hold
szántóföld, 65 hold legelőből áll kellő gazdasági épületekkel együtt folyó évi
október 1-től számítandó 6 évre haszonbérbe adandó, értekezhetni lehet
Samarjay János úrnál a Bakti-pusztán. (Utolsó posta: Rimaszombat.)

Ajnácskői gyógyfürdő.

Az ajnácskői szensavas-vasas fürdőben az idény kezdetét veszi május 1-én
és végződik szeptember utólján.

A 80 krtól 1 frt 50 krig rugó szoba árak, az idény kezdetétől június
utolsó napjáig és augusztus 21-től az idény végeig 50%-lival olcsóbbak.

Rendszeres savó-kúra május 20-án, **szőlő-kúra** szeptember 1-én lépnd
életbe.

Postahivatal Ajnácskön. távirda állomás Ajnácskő-Sőregen van.

A fürdő hygiaenicus szempontból dr. Plichta Soma Nógrádmegye t.
főorvosa felügyelete alatt áll és dr. Szabó Samu Gömörmege t. főorvosa által
látatják el orvosi tanácsal.

Közlekedés (mérsékelt vasuti jegyekkel, miről tájékozást az állomásokon
kifüggesztett hirdetések nyújtanak) Fülek és Miskolcz felől naponta nyolcz-
szor az ajnácskő-sőregi állomáshoz érkező vonatokkal történhetik.

Az állomás és fürdő közt kocsis közlekedés tartatik fenn személyenként
50 kr. viteldíjjal.

Jó konyháról Schook János vendéglős. — **Izraeliták** megfelelő ellátásá-
ról Lusztig Dániel gondoskodik. Lakás megrendeléseket elfogad

2—3

a fürdőigazgatóság.

Két Kölber-féle hintó

a legjobb állapotban levők és könnyű járásuak — az egyik nyitott,
a másik félfedelű — igen jutányos áron eladó.

Hol? megmondja e lap kiadója.

3—*

A CSIZI jód- és bromtartalmu ásványforrás

folyó aprilis havától új tulajdonosok birtokába ment át, kik is a gyógyforrás keze-
lésével engem biztak meg s akként intézkedtek, hogy az eddigi hiányos kezelés.
bár nagy anyagi áldozatok árán, de teljesen kiegészítve legyen, s hogy a csizi víz
a követelményeknek minden tekintetben megfelelő minőségben, izletes kiállításal s
gondos csomagolás mellett jusson forgalomba. A fürdést igénybe vevők kényelmére
pedig a gyógyforrás közvetlen közelében több fürdő- és lakószobát alakítottak és
rendeznek be s **az idény június hó 15-én nyílik meg.** Az erre vonatkozó megke-
resésekre felvilágosítással készségesen szolgálók.

Ezen hazánk legújabb jód-forrásvíze tudvalevőleg a legsikeresebb gyógyítja:
a görvélykór minden alakját, a mirigy beszűródéstől egészen a csontbántalmakig.
épen úgy a mirigyos szerv- és izütelekben, esonthártyákban, heves lobok után vissza-
maradt lobterményeket, valamint kitünőnek bizonyult külsőleg is használva, külön-
féle szervek daganatainál, a másod s harmadlagos bujakórban, különösen higányos
gyógyszerek használata után, görvélykóros eredetű bőrbajokban, üdült, eszű és kösz-
vénybántalmaknál stb.

Polyton friss töltésű esizi víz nagyban és kiesinyben megrendelhető nálam, ugyszinte
kapható valódi minőségben **Budapesten: Edeskúty Lajos, Frum István, Emer-
ling és Rabsch, Matteni és társa** urak ásványvíz üzletükben.

3—3

Lamos Lajos,

gyógyszerész Rimaszécsen. (Gömörm.)

Birtok-bérbeadás.

A Kuhinka-féle esődtömeghez tartozó több ezer kat. hold
szántóföld, rét és erdőlegelőből álló birtok, melyhez a Gömör-
megyében fekvő **Cseremos** és **Havrilai** puszták, továbbá Nógrá-
dmegyei **Zelene** községben levő tagosított birtok és a Málna-
pataki határban fekvő **Szamotoercsi** pusztá tartozik, **folyó 1884.**
ev október 1-től több évre haszonbérbe kiadó.

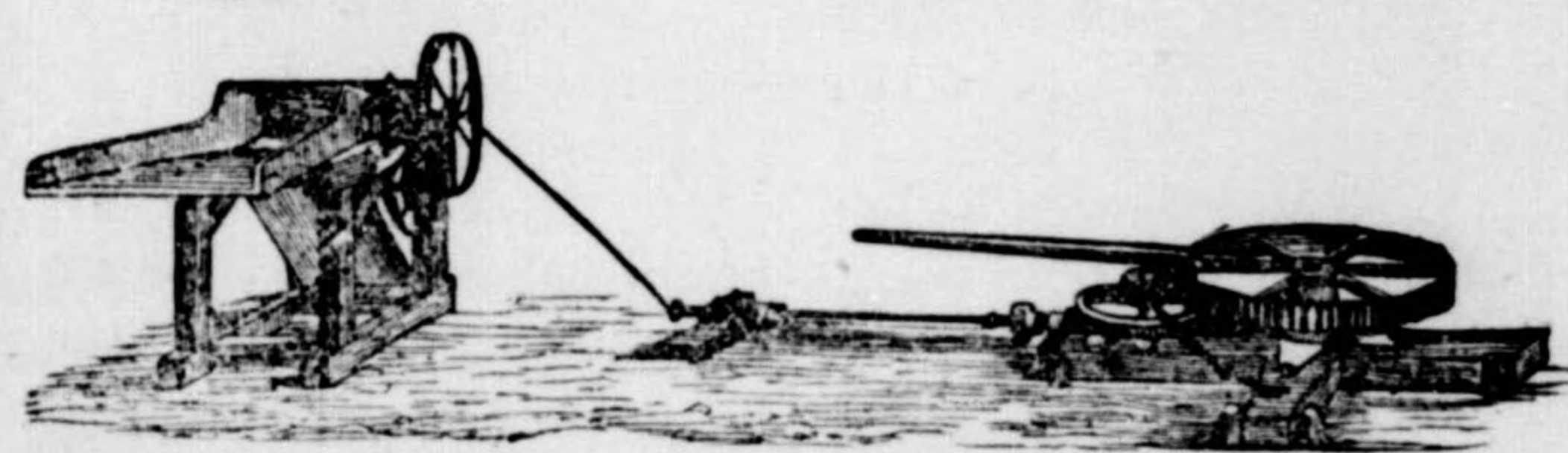
A bérleti szándékozók értekezhetnek **Budapesten: Kra-
mer Jakab** kezelő tömeggondnoknál és **Uj-Antalvölgyön** (Gö-
mörmege u. p. Kokova) a **gyári kezelőség**nél.

3—3

FLEISCHER és TÁRSA

gépgyára és vasöntődéje Kassán,

eperjesi-ut 6. szám, és Kzssa mellett a Csermelyvölgyben.

Ajánlja a t. gazdaközön-
ségnek a legújabb tapaszt-
alatok szemeltartásával
ezésértien és gondosan
gyártott jó hírnevű **gépeit**,
nevezetesen:

- **Cséplőkészleteit**, könnyű járással, járgány vagy gözmozgony általi hajtásra.
- **Kézi cséplőgépeit.**
- **Backer- és magtár-rostáit.**
- **Sorba- és szórvavető gépeit.**
- **Gőzgepeit és gőzkazánjait.**
- **Szeszgyár berendezéseit.**
- **Szivattyúit stb.**

Csermelyvölgyi gépműhelyünkben (Kassa mellett) gépgyártmányaink **jelenté-
keny készletet** tartjuk állandóan.

Rendelvényeket elfogad részünkre: **Benyo Béla** úr **Rimaszombatban.**

Gazdasági gépeink k é p e s, valamint öntödénk gyártmányai ár j e g y z é k é t
kívánatra ingyen s bérmentve küldjük be.

1—6